

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 19 lutego 2014 r. powód (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanej M. R. kwoty 16.898,90 zł wraz z odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz z kosztami postępowania.

W uzasadnieniu pozwu wskazano, że na podstawie prawomocnego wyroku sądowego powód był zobowiązany do zapłaty na rzecz pozwanej kwoty 18.000 zł tytułem odszkodowania za mobbing oraz kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje. Powód wyjaśnił, że po wypłaceniu na rzecz pozwanej części tej kwoty w wysokości 3.801,10 zł, do zapłaty na jej rzecz pozostała kwota 16.898,90 zł. Powód wskazał, że na skutek omyłki wpłacił ww. kwotę na konto pozwanej dwukrotnie - pierwszy raz w dniu 15 października 2013 r., a drugi raz - w dniu 16 października 2013 r. Powód wskazał, że mimo wezwania pozwana odmówiła zwrotu nadpłaconej na jej rzecz ww. kwoty wyjaśniając, że uznała tę nadpłatę za należne jej od pozwanego odsetki ustawowe. (pozew k. 2-4).

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jej rzecz od powoda zwrotu kosztów procesu. Wskazała, że fakt przelania na jej konto przez powoda kwoty w wysokości dwukrotności należności zasądzonej na jej rzecz wyrokiem sądowym nie była dla niej zaskoczeniem, gdyż drugą z wypłaconych jej kwot uznała za odsetki za zwłokę. Pozwana zarzuciła, że zużyła już dochodzoną od niej ww. korzyść, a przy tym nie była świadoma obowiązku jej zwrotu. Pozwana wskazała nadto, że wobec treści art. 411 pkt 2 k.c. nie można od niej żądać zwrotu ww. świadczenia, gdyż jego spełnienie czyni zadość zasadom współżycia społecznego. W ocenie pozwanej na powodzie ciążył moralny obowiązek wypłaty jej odsetek za zwłokę za krzywdę wyrządzoną jej działaniami mobbingowymi. (sprzeciw od nakazu zapłaty k. 46-48).

Sąd Rejonowy ustalił, co następuje:

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2012 r. w sprawie o sygn. akt VIIIIP (...) Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych uwzględnił w całości powództwo M. R. przeciwko jej byłemu pracodawcy (...) S.A., zasądzając na jej rzecz kwotę 18.000 zł tytułem zadośćuczynienia za rozstrój zdrowia wywołany mobbingiem i nadając wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty 3.801,10 zł. Powyższym wyrokiem Sąd zasądził także od (...) S.A. na rzecz M. R. kwotę 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego. M. R. nie dochodziła w powyższym procesie zasądzenia na jej rzecz odsetek od zadośćuczynienia. Powyższym orzeczeniem sąd uwzględnił także w całości powództwo B. K. (drugiej byłej pracownicy (...) S.A.) o zadośćuczynienie za rozstrój zdrowia wywołany mobbingiem. Powyższy wyrok uprawomocnił się z dniem 8 października 2013 r. na skutek oddalenia przez Sąd Okręgowy w Warszawie apelacji złożonej przez (...) S.A. Sąd Okręgowy zasądził nadto od (...) S.A. na rzecz M. R. kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej. Po ogłoszeniu ww. wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie M. R. uzyskała od pełnomocnika (...) S.A. - r. pr. B. B. - ustną informację, że w celu uzyskania odsetek od zasądzonego na jej rzecz zadośćuczynienia, będzie musiała wytoczyć powództwo o ich zapłat. (wyrok Sądu Rejonowego k. 20, uzasadnienie wyroku Sądu Rejonowego k. 52-60, wyrok Sądu Okręgowego k. 21, uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego k. 62-79, zeznania świadka B. B. k. 208-210, zeznania świadka B. K. k. 217-220, przesłuchanie pozwanej w charakterze strony k. 280v).

Kwota 3.801,10 zł, co do której ww. wyrokowi Sąd Rejonowy nadał rygor natychmiastowej wykonalności, została zapłacona na rzecz M. R. w dniu 28 lutego 2013 r., na skutek przeprowadzonego przez Komornika Sądowego postępowania egzekucyjnego. (postanowienie k. 51, zawiadomienie o wszczęciu postępowania egzekucyjnego k. 23v, zawiadomienie o zajęciu rachunku bankowego k. 22v-23, potwierdzenie przelewu k. 22, korespondencja email k. 226-228).

Po uiszczeniu ww. części należności, (...) S.A. pozostawał nadal zobowiązany do zapłaty na rzecz M. R. kwoty 16.898,90 zł, w tym: kwoty 14.198,90 tytułem zadośćuczynienia, kwoty 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w pierwszej instancji oraz kwoty 900 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania w instancji odwoławczej. (bezsporne)

Akceptacją i realizacją wypłat środków finansowych w (...) S.A. zajmuje się dział księgowości i dział kadr i płac powoda (w zależności od rodzaju płatności) w oparciu o dokumenty źródłowe. Od 2008 r. wszelkie płatności dotyczące pracowników i byłych pracowników powoda są zwyczajowo realizowane przez dział kadr i płac (tzw. dział H. R.), zaś inne płatności - przez dział księgowości. W dniu 8 października 2013 r. zatrudniony u powoda radca prawny B. B. poinformował emailem osoby pracujące w dziale kadr i płac oraz w dziale księgowości ww. spółki, że na skutek uprawomocnienia się wyroku zasądzonego na rzecz M. R. zadośćuczynienie za mobbing, należy jak najszybciej przygotować płatność tej kwoty. W dniu 9 października 2013 r. ww. radca prawny przesłał do tych samych osób kolejnego maila, załączając również skan ww. prawomocnego wyroku zasądzonego należność na rzecz M. R.. (korespondencja email k. 30, 224-225, zeznania świadka B. B. k. 208-210, zeznania świadka J. S. k. 210-211, zeznania świadka I. K. k. 211-213, zeznania świadka L. P. k. 214-216, zeznania świadka I. K. k. 269v, zeznania świadka K. Z. k. 272v, przesłuchanie członka zarządu powoda w charakterze strony k. 272v).

Na skutek omyłki wynikającej z braku komunikacji między ww. działami powoda oraz pośpiechu w realizacji prawomocnego wyroku sądowego, oba ww. działy w dniu 15 października 2013 r. wystawiły polecenie płatności na rachunek bankowy M. R. kwoty 16.898,90 zł wynikającej z przesłanego im mailem ww. wyroku. Jeszcze tego samego dnia dział księgowości zrealizował polecenie wystawione przez ten dział, a w dniu 16 października 2013 r. - polecenie płatności (identycznej kwoty) wystawione przez dział kadr i płac. Jako tytuł przelewu z 15 października 2013 r. wskazano „wyrok sadowy z 17 grudnia 2012”, a jako tytuł przelewu z 16 października 2013 r. - „Wyrok sądowy R. M. K. B. VIII P 459/08”. (potwierdzenia przelewów k. 24-27, zeznania świadka B. B. k. 208-210, zeznania świadka J. S. k. 210-211, zeznania świadka I. K. k. 211-213, zeznania świadka L. P. k. 214-216, zeznania świadka I. K. k. 269v, zeznania świadka K. Z. k. 272v, przesłuchanie członka zarządu powoda w charakterze strony k. 272v).

M. R. dowiedziała się, że (...) S.A. dokonał na jej konto dwóch wpłat w kwotach po 16.898,90 zł około dwa dni po drugim z ww. przelewów. Sprawdziła wtedy saldo swojego rachunku bankowego, po tym, jak B. K. powiadomiła ją, że ona dostała już dwa przelewy od (...) S.A. M. R. wiedziała, że drugi z powyższych przelewów w kwocie 16.898,90 zł stanowi nadwyżkę ponad kwotę zasądzoną na jej rzecz ww. wyrokiem sądowym. Mimo to, pozwana zaczęła wydawać powyższe pieniądze na swoje osobiste potrzeby, m.in. na suplementy diety, kosmetyki, wizyty u masażysty, fryzjera, kosmetyczki, wyjścia do kina i teatru, a także na spłatę swoich długów. (zeznania świadka B. K. k. 217-220, przesłuchanie pozwanej w charakterze strony k. 280v).

W drugiej połowie listopada 2013 r. pracownik działu księgowości zorientował się, że omyłkowo dwukrotnie zrealizowano na rzecz M. R. ten sam przelew. W związku z powyższym, pismem z dnia 26 listopada 2013 r. (...) S.A. wezwał pozwaną do zwrotu bezpodstawnie uzyskanej korzyści majątkowej w kwocie 16.898,90 zł, jednocześnie wyjaśniając okoliczności zaistniałego błędu. Powód zakreślił pozwanej termin 14 dni na dokonanie jej zwrotu na rzecz Spółki, wyrażono zgodę na zapłatę tejże kwoty w ratach, pod warunkiem zwrotu w pierwszej kolejności kwoty 8.000 zł w terminie 14 dni. Pismo to zostało doręczone M. R. w dniu 29 listopada 2013 r. Mimo otrzymania powyższego wezwania M. R. dalej rozporządzała ww. środkami pieniężnymi omyłkowo wpłaconymi na jej konto bankowe przez (...) S.A. W piśmie z 11 grudnia 2013 r., odpowiadając na ww. wezwanie do zapłaty z 26.11.2013 r., M. R. i B. K. poinformowały (...) S.A., że od wypłaconego im z 6-letnim opóźnieniem zadośćuczynienia należą się im odsetki o wartości kilkudziesięciu tysięcy złotych i dlatego uznały, że Orbis dobrowolnie zapłacił im odsetki bez wezwania i kolejnego procesu. (korespondencja emailowa k. 28-29, wezwanie do zwrotu korzyści wraz z zpo k. 31-32, pismo z 11.12.2013 r. k. 33, historia rachunku bankowego pozwanej k. 133-181, kopia oświadczenia pozwanej o stanie majątkowym k. 229-232, zestawienie przychodów i wydatków pozwanej k. 277;, zaświadczenie k. 278, zeznania świadka J. S. k. 210-211, zeznania świadka I. K. k. 211-213, zeznania świadka L. P. k. 214-216, zeznania świadka I. K. k. 269v, zeznania świadka K. Z. k. 272v, przesłuchanie członka zarządu powoda w charakterze strony k. 272v).

Pozwana ma 61 lat, jest osobą samotną. Utrzymuje się z emerytury w kwocie 2.600 zł netto miesięcznie, nie posiada innych dochodów ani żadnych oszczędności. Pozwanej przysługuje spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, nadto jest ona współwłaścicielką działki rekreacyjnej zabudowanej domkiem letniskowym. Średnie miesięczne wydatki pozwanej na jej utrzymanie i spłatę rat kredytów wynoszą ok. 2.500 zł. (przesłuchanie pozwanej w charakterze strony k. 280v).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów przedłożonych przez strony, uznając, iż dowody z tych dokumentów tworzą spójny, nie budzący wątpliwości, w świetle wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, a przez to w pełni zasługujący na wiarę materiał dowodowy. Sąd poczynił także ustalenia faktyczne w oparciu o zeznania ww. świadków i osób przesłuchanych w charakterze stron procesu. Sąd uznał zeznania powyższych osób za niemal w całości wiarygodne, z wyjątkiem części zeznań B. K. oraz pozwanej.

Sąd uznał za niewiarygodne zeznania pozwanej i B. K. w zakresie, w jakim twierdziły, że pozwana była przekonana, że drugi przelew, jaki otrzymała w ciągu dwóch dni od (...) S.A., w identycznej wysokości, jak pierwszy, stanowił przysługującą jej należność z tytułu odsetek od zasądzonego na jej rzecz zadośćuczynienia. W ocenie Sądu, powyższe twierdzenia pozwanej i B. K. (przeciwko której przed innym sądem toczy się również sprawa z powództwa (...) S.A. o analogiczne roszczenie) pozostają w sprzeczności z doświadczeniem życiowym i regułami logicznego rozumowania. Nie ulega bowiem wątpliwości, że skoro obie przebrane na konto pozwanej kwoty były w identycznej wysokości, a w tytule każdego z przelewów było odwołanie się do tego samego wyroku sądowego, pozwana nie miała żadnych racjonalnych podstaw do uznania, że drugi z przelewów stanowi należność odsetkową. Powyższe twierdzenie jest tym bardziej niewiarygodne, gdy weźmie się pod uwagę, że pozwana najpóźniej od 8 października 2013 r. wiedziała, że jej powództwo o zadośćuczynienie nie obejmowało roszczenia odsetkowego oraz, że (...) S.A. nie wypłaci jej dobrowolnie należności z tego tytułu i że w tym celu będzie musiała wytoczyć kolejne powództwo.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Powód wywodził swoje roszczenie wobec pozwanej powołując się na jej bezpodstawne wzbogacenie, do którego doszło na skutek omyłkowego dokonania przez powoda na rzecz pozwanej dwukrotnie przelewu kwoty zasądzonej prawomocnym wyrokiem sądu na rzecz pozwanej tytułem zadośćuczynienia za rozstrój zdrowia wywołany mobbingiem oraz kosztów tego procesu.

Zgodnie z przepisem art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Przesłankami powstania zobowiązania z bezpodstawnego wzbogacenia są zatem: uzyskanie korzyści majątkowej (wzbogacenie), osiągnięcie korzyści z majątku innej osoby (zubożenie), związek między wzbogaceniem aubożeniem oraz uzyskanie korzyści bez podstawy prawnej, przy czym ciężar dowodu w zakresie przesłanek bezpodstawnego wzbogacenia na zasadach ogólnych (art. 6 k.c.) spoczywa na osobie zubożonej tj. w sprawie niniejszej na powodzie.

Stosownie do treści art. 410 § 2 k.c., świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

W odniesieniu do obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia, na podstawie art. 410 § 1 k.c. stosuje się przepisy art. 405-409 k.c. Nienależne świadczenie odróżnia się od pozostałych przypadków bezpodstawnego wzbogacenia źródłem powstania, bowiem do zaistnienia tego zobowiązania dochodzi w wyniku spełnienia świadczenia przez zubożonego, a nie poprzez jakiegokolwiek inne przesunięcia majątkowe, niebędące świadczeniem. Jednocześnie zachodzi brak podstawy prawnej do świadczenia. Jako przykłady sytuacji, w których powstaje *condictio indebiti* wskazuje się m.in. podwójną zapłatę (por. A. Rzetecka – Gil, Komentarz do art. 410 Kodeksu cywilnego, LEX). Przesłanką *condictio*

indebiti jest okoliczność, że dla świadczenia nie było podstawy w postaci istniejącego zobowiązania, przy czym, może to być związane z faktem wygaśnięcia zobowiązania przed spełnieniem świadczenia lub z tym, iż zobowiązanie takie nigdy nie powstało. Będzie to mieć miejsce chociażby w stosunku do zobowiązań już wcześniej wykonanych (w tym sytuacji, kiedy dłużnik płaci więcej, dostarcza większą ilość towaru niż jest zobowiązany) (por. Kodeks cywilny. Komentarz, 2014, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Komentarz do art. 410 Kodeksu cywilnego, Legalis).

Pomiędzy stronami nie było sporu co do tego, że w dniach 15 i 16 października 2013 r. doszło do zaksięgowania na rachunku bankowym pozwanej dwóch wpłat od powoda w identycznej wysokości, tj. po 16.898,90 zł. Było także bezsporne, że po uprawomocnieniu się wyroku z 17 grudnia 2011 r., po odjęciu kwoty 3.801,10 zł uiszczonyj na rzecz pozwanej w dniu 28 lutego 2013 r., powód pozostawał zobowiązany do zapłaty na jej rzecz kwoty 16.898,90 zł, obejmującej pozostałą część zasądzonyj na rzecz pozwanej zadośćuczynienia za rozstrój zdrowia wywołany mobbingiem oraz zasądzone koszty procesu.

W świetle całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego zdaniem Sądu nie ulega wątpliwości, że na skutek omyłkowego uiszczenia przez powoda na rzecz pozwanej dwukrotnie kwoty 16.898,90 zł doszło do bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej. Z zeznań przesłuchanych w charakterze świadków pracowników powoda wynika przy tym jednoznacznie, że wyłączną przyczyną ww. podwójnej wypłaty były brak bieżącej komunikacji pomiędzy poszczególnymi działami Orbisu i naruszenie przez pracowników działu księgowości utrwalonego w firmie zwyczaju realizowania wszelkich płatności należnych obecnym i byłym pracownikom powoda przez dział kadr. Dodatkową determinantą powyższej omyłki powoda był brak trwałych, pisemnych regulacji co do kompetencji danego działu w zakresie realizacji płatności zobowiązań stwierdzonych orzeczeniami sądowymi. Do zaistnienia powyższego błędu przyczynił się też niewątpliwie pośpiech pracowników powoda, którzy po otrzymaniu od prawnika spółki skanu prawomocnego wyroku chcieli jak najszybciej doprowadzić do realizacji wypłaty objętej ww. orzeczeniem należności.

Należy w tym miejscu podkreślić, że dla zaistnienia po stronie pozwanej obowiązku zwrotu nienależnie spełnionego na jej rzecz świadczenia bez znaczenia pozostaje fakt, przedmiotowy przelew został wykonany na skutek ewidentnego błędu, spowodowanego zaniedbaniem powoda. Przepisy ustawy nie uzależniają bowiem możliwości dochodzenia przez zubożonego od wzbogaconego zwrotu nienależnego świadczenia od braku winy zubożonego przy dokonaniu bezpodstawnego przesunięcia majątkowego.

Mając zatem na względzie, że powód, po wykonaniu stwierdzonego prawomocnym wyrokiem sądu obowiązku zapłaty na rzecz pozwanej zadośćuczynienia i kosztów procesu, nie był zobowiązany do ponownego uiszczenia na jej rzecz kwoty 16.898,90 zł, omyłkowa wpłata tej kwoty stanowiła świadczenie nienależne w rozumieniu przepisu art. 410 § 2 k.c.

Sąd uznał za chybiony podniesiony przez pozwaną zarzut, jakoby jej obowiązek zwrotu na rzecz powoda ww. korzyści wygasł na podstawie art. 409 k.c., wobec zużycia przedmiotowych środków pieniężnych przez pozwaną i braku wzbogacenia po jej stronie.

Przede wszystkim należy zaakcentować, że pozwana, wyzbywając się korzyści lub zużywając ją, powinna była liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu na rzecz powoda, co zgodnie z art. 409 k.c. in fine wyłącza wygaśnięcie obowiązku zwrotu korzyści na rzecz zubożonego.

Zgodnie bowiem z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, który podziela także Sąd w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę, powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu, o którym mowa w art. 409 k.c., oznacza nie tylko sytuację, w której zobowiązana do zwrotu wiedziała, że korzyść jej się należy, jak również sytuację, gdy co prawda była subiektywnie przekonana, iż korzyść jej się należy, lecz na podstawie okoliczności sprawy obiektywnie powinna się liczyć z możliwością obowiązku zwrotu. O zakresie zwrotu decyduje więc powinność przewidywania obowiązku zwrotu, a nie jak w sytuacji określonej w art. 408 k.c. - stan wiedzy wzbogaconego. Wystarcza zatem ocena, iż przekonanie wzbogaconego co do prawnej podstawy jej uzyskania nie było uzasadnione w świetle obiektywnych

okoliczności. (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 21 sierpnia 2014 r. III APa 20/14, Lex nr 1515199).

W orzecznictwie akcentuje się również, zdaniem Sądu słusznie, że chociaż w dyspozycji art. 409 k.c. ustawodawca nie odwołuje się do pojęcia dobrej czy złej wiary, to regulację tę traktować należy jako przejaw ochrony osób działających w dobrej wierze. Podobnie, jak w odniesieniu do złej wiary, powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu jest kwestią świadomości wzbogaconego, a zatem nie zawsze wymaga się pozytywnej wiedzy o tym, iż uzyskana korzyść jest nienależna, ale wystarcza też ocena, iż przekonanie wzbogaconego co do prawnej podstawy jej uzyskania nie było uzasadnione w świetle obiektywnych okoliczności. (uzasadnienia wyroków: Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 19 marca 2014 r. III APa 2/14, LEX nr 1466870, Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 21 grudnia 2012 r., I ACa 666/12).

W ocenie Sądu, pozwana nie miała żadnych obiektywnych podstaw do przekonania, że wpłacona na jej konto przez powoda druga kwota 16.898,90 zł była czymkolwiek uzasadniona. Trzeba zwłaszcza podkreślić, że obie kwoty w powyższej wysokości wpłynęły na konto pozwanej w odstępie jednego dnia i były uiszczone z tego samego tytułu - wyroku sądu wydanego w sprawie o zadośćuczynienie. Powyższe okoliczności wynikały jednoznacznie z tytułów każdego z ww. przelewów („wyrok sadowy z 17 grudnia 2012” i „Wyrok sądowy R. M. K. B. VIII P 459/08”). Zdaniem Sądu, pozwana nie miała usprawiedliwionych podstaw, aby uznać drugi z ww. przelewów za wypłatę odsetek co najmniej z dwóch zasadniczych względów. Po pierwsze, pozwana - jak sama przyznała - po rozprawie apelacyjnej w sprawie o zadośćuczynienie wiedziała już, że żądaniem jej pozwu nie było objęte roszczenie o odsetki, a także została wtedy poinformowana przez pełnomocnika (...) S.A., że spółka nie wypłaci jej odsetek bez wyroku sądu w tym przedmiocie.

W ocenie Sądu, pozwana powinna zatem liczyć się z obowiązkiem zwrotu przedmiotowej kwoty na rzecz powoda od razu po tym, gdy dowiedziała się o wpływie tej sumy na jej konto. Pozwana wiedziała, jaka kwota została zasądzona wyrokiem na jej rzecz tytułem zadośćuczynienia, dlatego powinna wstrzymać się z rozporządzaniem otrzymaną na konto drugą z rzędu taką samą kwotą, aż do czasu wyjaśnienia przyczyny tego przesunięcia majątkowego. Odmienne zachowanie pozwanej, polegające na wydawaniu powyższych pieniędzy należy uznać za bardzo lekkomyślne i pochopne. Nie ulega przy tym wątpliwości, że pozwana wiedziała, że druga z wpłaconych na jej konto kwot w wysokości 16.898,90 zł nie odpowiadała wartości odsetek ustawowych, których zamierzała w przyszłości dochodzić od (...) S.A. od zasądzonych na jej rzecz zadośćuczynienia. Przeciwnego stanowiska w powyższym przedmiocie nie uzasadnia w szczególności fakt podejmowania w przeszłości przez powodową spółkę działań mobbingowych w stosunku do pozwanej.

Niezależnie od powyższego należy zaznaczyć, że nawet gdyby przyjąć założenie (w okolicznościach tej sprawy tylko hipotetyczne), że pozwana rzeczywiście mogła zasadnie przypuszczać, że druga z ww. kwot stanowiła dobrowolnie wypłacone na jej rzecz odsetki od zadośćuczynienia, to ten stan rzeczy zakończył się najpóźniej w dniu 29 listopada 2013 r., kiedy pozwanej doręczono wezwanie do zwrotu ww. świadczenia, jako wypłaconego omyłkowo. Tymczasem pozwana - mimo spoczywającego na niej w tym zakresie ciężaru dowodu - nie wykazała, aby zużyła drugą z otrzymanych od powoda kwot w wysokości 16.898,90 zł (w szczególności w sposób niepowodujący wzbogacenia po jej stronie) w okresie od dnia 16 października 2013 r. do 29 listopada 2013 r. Przeciwnie, pozwana przyznała w swoich zeznaniach, że rozporządzała ww. środkami pieniężnymi w dalszym ciągu także po dniu 29 listopada 2013 r. (przeznaczając je m.in. na zakupy na Święta Bożego Narodzenia 2013 r., wydatki na fryzjera, masaże i spłatę rat kredytów).

Mając powyższe na względzie Sąd uznał, że obowiązek zwrotu przez pozwaną kwoty omyłkowo przekazanej przez powoda na jej konto nie wygasł nawet przy założeniu, że zużyła te środki i nie jest już wzbogacona, albowiem wyzbywając się tej sumy pieniężnej pozwana powinna była liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu na rzecz powoda.

Trzeba również podkreślić, że pozwana bynajmniej nie wykazała w toku procesu, ażeby zużyła ww. kwotę 16.898,90 zł lub utraciła ją w taki sposób, że nie jest już wzbogacona. Zgodnie bowiem z jednolicie prezentowanym w orzecznictwie stanowiskiem, które podziela Sąd w niniejszym składzie, wzbogacenie w rozumieniu art. 409 k.c. trwa nadal zwłaszcza

w sytuacji, w której ten, kto uzyskał bez podstawy prawnej pieniądze kosztem innej osoby, zużył je na spłacenie własnego długu. Zaoszczędzenie innych wydatków też jest wzbogaceniem. (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 marca 2014 r. VI ACa 1186/13, Lex nr 1480626, uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2014 r. V CNP 13/13, LEX nr 1430402, uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 września 2013 r. I ACa 389/13, LEX nr 1392088).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, że pozwana przyznała, że uzyskaną od powoda drugą kwotę 16.898,90 zł przeznaczyła m.in. na spłatę swoich długów (pożyczek, kredytów), jak również na pokrycie kosztów swego bieżącego utrzymania (zestawienie k. 277). Nie ulega zatem wątpliwości, że zużycie przedmiotowych środków pieniężnych na powyższe cele stanowiło wzbogacenie się pozwanej, albowiem dzięki ww. sumie zaoszczędziła swoje własne wydatki. Nadto, pozwana nie udowodniła, jaką konkretnie kwotę z ww. środków wydała na cele typowo konsumpcyjne (masaże, teatr, kino, kosmetyczka, suplementy diety), gdyż nie przedstawiła na to ani jednego rachunku, co uniemożliwia dokładną weryfikację prawdziwości jej twierdzeń w powyższym zakresie, a w rezultacie - nakazuje uznać te twierdzenia za gołosłowne.

W ocenie Sądu, oddalenia powództwa w niniejszej sprawie nie uzasadnia też bynajmniej powoływane przez pozwaną stanowisko Sądu Najwyższego zajęte w wyroku z dnia 9 stycznia 2007 r. (II PK 138/06), zgodnie z którym „Pracownik ma prawo uważać, że świadczenie wypłacane przez pracodawcę posługującego się wyspecjalizowanymi służbami jest spełniane zasadnie i zgodnie z prawem, a więc jego obowiązek liczenia się ze zwrotem świadczenia ogranicza się zasadniczo do sytuacji, w których ma świadomość otrzymania nienależnego świadczenia (art. 409 w związku z art. 410 § 1 k.c. i w związku z art. 300 k.p.). Ciężar dowodu w tej kwestii spoczywa na pracodawcy.”

Zdaniem Sądu, powyższy pogląd nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie już choćby tylko dlatego, że M. R. już od kilku lat nie jest pracownikiem powoda. Nawet jednak przy przyjęciu, że powyższa okoliczność nie ma znaczenia, zacytowane wyżej stanowisko i tak nie prowadzi do oddalenia powództwa (...) S.A.. Trzeba bowiem zaakcentować, że z całokształtu zgromadzonego w tej sprawie materiału dowodowego wynika jednoznacznie, że pozwana wiedziała, że wpłata przez powoda na jej konto drugiej kwoty 16.898,90 zł nie miała uzasadnionej podstawy prawnej, jako dokonana w takiej samej kwocie i z tego samego tytułu, co dokonana dzień wcześniej wpłata zasądzonego wyrokiem sądu zadośćuczynienia.

Sąd uznał także za chybiony wywiedziony przez pozwaną zarzut, jakoby dokonanie przez powoda na jej rzecz zapłaty drugiej kwoty 16.898,90 zł czyniło zadość zasadom współzycia społecznego, co na podstawie art. 411 pkt 2 k.c. wyklucza żądanie przez powoda zwrotu tego świadczenia. Należy bowiem podkreślić, że uprzednio prawomocnym wyrokiem sąd uwzględnił w całości dochodzone przez pozwaną od (...) S.A. roszczenie o zadośćuczynienie za rozstrój zdrowia wywołany mobbingiem. W tym stanie rzeczy brak podstaw, aby uznawać za czyniące zadość zasadom współzycia społecznego uiszczenie przez (...) S.A. na rzecz pozwanej dwukrotności kwoty zasądzonej na jej rzecz w ww. procesie. Pozwana przyznała nadto, że w procesie o zadośćuczynienie była reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, który (według pozwanej błędnie) nie objął pozvem roszczenia o odsetki. W ocenie Sądu, brak podstaw do obciążania akurat (...) S.A. negatywnymi konsekwencjami ww. zaniechania pełnomocnika M. R..

Jak trafnie wskazano w judykaturze, w świetle art. 411 pkt 2 k.c. zasadom współzycia społecznego czynią zadość świadczenia, co do których brak jest prawnego zobowiązania, lecz świadczącemu można przypisać moralny obowiązek wobec przyjmującego świadczenie. Chodzi najczęściej o świadczenie ze względu na rzekomy obowiązek zwyczajowy lub odpowiadający względem przyzwoitości - obowiązek, który dla świadczenia nie był istotny, tj. nie stanowił objętej porozumieniem stron podstawy prawnej (uzasadnienie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13 września 2013 r. I ACa 389/13, LEX nr 1392088). Zdaniem Sądu, w okolicznościach niniejszej sprawy na powodzie nie spoczywał moralny obowiązek uiszczenia na rzecz pozwanej dwukrotności zasądzonego na jej rzecz wyrokiem sądu zadośćuczynienia wraz z kosztami zastępstwa procesowego za dwie instancje, również w podwójnej wysokości. Wobec powyższego Sąd uznał za chybiony zarzut pozwanej oparty na art. 411 pkt 2 k.c.

Na podstawie art. 481 § 1 k.c. i art. 455 k.c., Sąd uwzględnił także żądanie zasądzenia od pozwanej na rzecz powoda odsetek ustawowych za wskazany w pozwie okres. Podany przez powoda termin początkowy naliczania żądanych przez niego odsetek ustawowych od kwoty dochodzonej pozwem odpowiada terminowi wymagalności tego roszczenia. Sąd miał przy tym na uwadze, że zobowiązanie do zwrotu nienależnego świadczenia ma charakter bezterminowy. Zatem termin spełnienia takiego świadczenia musi być wyznaczony zgodnie z art. 455 k.c., a więc niezwłocznie po wezwaniu skierowanym przez wierzyciela. W konsekwencji żądanie odsetek w przypadku bezpodstawnego wzbogacenia zasadne jest dopiero od chwili wezwania dłużnika przez wierzyciela na podstawie art. 455 k.c. do zwrotu wzbogacenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2003 roku, sygn. I CKN 316/01, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 117 i z dnia 3 lutego 2006 roku, sygn. I CSK 17/05). Takie wezwanie powoda, spełniające zadość dyspozycji art. 455 k.c. zostało doręczone pozwanej już w dniu 29 listopada 2013 r. Dlatego zasądzenie odsetek ustawowych od daty późniejszej, tj. dnia wniesienia pozwu w niniejszej sprawie, jest jak najbardziej zasadne.

Mając powyższe na względzie, Sąd na podstawie przepisów art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. uwzględnił powództwo w całości. Trzeba przy tym zaznaczyć, że pozwana nie podniosła w toku niniejszego procesu zarzutu potrącenia jakiegokolwiek wierzytelności przysługującej jej wobec powoda. Sąd uznał przy tym za uzasadnione rozłożenie na raty kwoty zasądzonej od pozwanej na rzecz powoda, na podstawie art. 320 k.p.c.

Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 22 września 1970 r. (sygn. III PZP 11/70, Lex nr 1158), podjętej w składzie siedmiu sędziów i mającej moc zasady prawnej, rozkładając z mocy art. 320 k.p.c. zasądzone świadczenia pieniężne na raty, sąd nie może - na podstawie tego przepisu - odmówić przyznania wierzycielowi żądanych odsetek za okres do dnia wydania wyroku zasądzającego świadczenie; rozłożenie zasądzonego świadczenia na raty ma jednak ten skutek, że wierzycielowi nie przysługują odsetki od ratalnych świadczeń za okres od daty wyroku do daty płatności poszczególnych rat.

W niniejszej sprawie powód wnosił o zasądzenie od pozwanej kwoty 16.898,90 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 19 lutego 2014 r. do dnia zapłaty. Mając na uwadze treść powołanej wyżej uchwały Sądu Najwyższego, ze względu na rozłożenie zasądzonej należności na raty, Sąd doliczył do kwoty 16.898,90 zł odsetki ustawowe za okres od 19 lutego 2014 r. do dnia wyroku, w okresie od 19.02.2014 r. do 22.12.2014 r. wynoszące 13% w skali roku (zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z 4.12.2008 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych), a w okresie od 23.12.2014 r. do 16.10.2015 r. wynoszące 8% (zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16.12.2014 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych). Wyliczoną w powyższy sposób sumę roszczenia głównego i skapitalizowanych odsetek (19.850,42 zł) Sąd dopiero podzielił na raty.

W ocenie Sądu, w niniejszej sprawie zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, uzasadniający rozłożenie zasądzonych od pozwanej na rzecz powoda należności na 24 miesięczne raty. O powyższej decyzji Sądu zadecydował szereg okoliczności. Po pierwsze Sąd miał na względzie, że pozwana znajduje się w trudnej sytuacji życiowej i materialnej - jest osobą starszą, samotną, utrzymuje się wyłącznie z emerytury, spłaca kredyt, a wysokość jej comiesięcznych niezbędnych wydatków jest zbliżona do uzyskiwanych dochodów. Z kolei pozwany jest działającą na polskim rynku już od wielu lat spółką akcyjną o kapitale zakładowym przekraczającym 90 milionów złotych (k. 204). Nie ulega zatem wątpliwości, że o ile konieczność poniesienia przez pozwaną jednorazowego wydatku w kwocie niemal 20.000 zł byłaby dla niej ciężarem nie do uniesienia, o tyle dla powoda ww. kwota nie stanowiłaby wartości szczególnie istotnej, warunkującej możliwość kontynuacji działalności tej spółki. Sąd uwzględnił również fakt, że do bezpodstawnego wzbogacenia po stronie pozwanej doszło wyłącznie na skutek omyłki powoda, wynikłej z braku należytej staranności jego pracowników przy wykonywaniu tak istotnego zadania, jakim jest realizacja wypłaty należności zasądzonej prawomocnym wyrokiem sądu. Chociaż więc pozwana niewątpliwie powinna była liczyć się z obowiązkiem zwrotu przedmiotowej kwoty na rzecz powoda, to przy wyrokowaniu w tej sprawie trzeba mieć na względzie, że gdyby nie niedbalstwo powoda, roszczenie powoda będące przedmiotem niniejszej sprawy w ogóle by nie powstało. Sąd miał nadto na względzie, że nadpłacona przez powoda na rzecz pozwanej kwota została przekazana na konto pozwanej na skutek - dokonanej omyłkowo dwukrotnie - realizacji wyroku sądowego zasądzającego od powoda na rzecz pozwanej zadośćuczynienie za rozstrój zdrowia wywołany mobbingiem. Wobec powyższego pozwana

niewątpliwie odczuwała negatywne emocje wobec powoda, co z kolei po części usprawiedliwia zaniechanie przez nią podjęcia kontaktu z byłym pracodawcą w celu wyjaśnienia przyczyny dokonania przez niego na konto pozwanej drugiego przelewu kwoty zasądzonej wyrokiem sądu.

Powyższe okoliczności w ocenie Sądu przemawiają za skorzystaniem wobec pozwanej z dobrodziejstwa rozłożenia na dogodne raty zasądzonej od niej na rzecz powoda kwoty. Mając na względzie wysokość miesięcznych dochodów pozwanej (emerytura w kwocie 2.600 zł netto) Sąd uznał, że pozwana będzie terminowo wywiązywać się z obowiązku spłacania zadłużenia wobec powoda w kwotach po 825 zł miesięcznie i jednej raty w kwocie 875,42 zł.

W punkcie 3. wyroku Sąd postanowił nie obciążać pozwanej obowiązkiem zwrotu kosztów procesu na rzecz powoda, w oparciu o zasadę słuszności wyrażoną w art. 102 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, w szczególnie uzasadnionych wypadkach, sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Sąd wziął przy tym pod uwagę opisane już wcześniej szczególne okoliczności niniejszej sprawy, w szczególności zaś trudną sytuację materialną pozwanej. Z tych względów Sąd uznał, że zasądzenie od pozwanej zwrotu kosztów procesu na rzecz powoda, będącego dużą spółką akcyjną, korzystającego ze stałej obsługi prawnej, byłoby dla niej zbyt uciążliwe.

Mając na uwadze powyższe okoliczności faktyczne i rozważania prawne, Sąd orzekł jak w wyroku.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem proszę doręczyć pełnomocnikom stron.

Dnia 2 listopada 2015 roku.